

28. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΚΕΛΑΣ 1^{ΟΣ} ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ Δ.Ο.Ε.

i. Εισαγωγή

Ἡ ἀπόδοσις τῆς ἀρχαίας τῶν Ὀλυμπίων ὀνομασίας εἰς τοὺς ἤδη ἀνιδρυομένους διεθνεῖς ἀθλητικοὺς ἀγῶνας ἐθεωρήθη ὑπὸ τινων ὡς ἱεροσυλία. Οἱ σφόδρα φιλάρχαιοι οὗτοι λησμονοῦν ἴσως ὅτι ἀγῶνες, ἐπονομασθέντες ἐπίσης Ὀλυμπιακοί, ἐτελοῦντο κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς καὶ τοὺς Μακεδονικοὺς χρόνους εἰς χώρας οὐδὲν κοινὸν ἔχουσας πρὸς τὰ Ὀλύμπια. Δέκα τρεῖς πόλεις τῆς μικρᾶς Ἀσίας, προεξαρχούσης τῆς Ἀντιοχείας, ἐτιμήθησαν κατὰ καιροὺς διὰ τῆς ἰδρύσεως τοιούτων ἀγῶνων...

Ἐτσι ἀρχίζει το δημοσίευμά του της 25^{ης} Ἀπριλίου 1895, ο πρώτος Πρόεδρος της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής, Δημήτριος Βικέλας.

ii. Η Ζωή του Δημητρίου Βικέλα

Ο Δημήτριος Βικέλας γεννήθηκε στην Ερμούπολη της Σύρου των Κυκλάδων, στις 15 Φεβρουαρίου 1835. Ο πατέρας του ονομαζόταν Μανουήλ Μπικέλας και ήταν από τη Βέροια. Ο Δ. Βικέλας ήταν ιδιαίτερα υπερήφανος για την καταγωγή του από τη Βέροια της Μακεδονίας, που την αγαπούσε και σαν δική του ιδιαίτερη πατρίδα.

Η μητέρα του, Σμαράγδα, ανήκε στη μεγάλη ηπειρώτικη οικογένεια Μελά. Και οι δύο οικογένειες των γονιών του είχαν εμπορική, κοινωνική και λογοτεχνική παράδοση, που ο Βικέλας τίμησε και συνέχισε επάξια. Υπεραγαπούσε τη μητέρα του, η οποία με την εξαίρετη για την εποχή μόρφωσή της διαμόρφωσε το χαρακτήρα του γιού της.

Το όνομα της οικογένειας γραφόταν με Μπ: Μπικέλας ή Μπεκέλας, μέχρις ότου ο πατέρας του με τον μικρότερο αδελφό του Κωνσταντίνο, υιοθέτησαν τη γραφή με Β στη θέση του Μπ και το έγραφαν “Βικέλας”. Το σύμπλεγμα των δύο συμφώνων στην αρχή της λέξης θεωρείτο τότε βαρβαρισμός.

Ήταν η εποχή που ακόμη και η γαλλική κυβέρνηση επιζητούσε να αντικαταστήσει την ερασμιακή προφορά της αρχαίας ελληνικής με αυτή της νεότερης ελληνικής στη διδασκαλία των Ελληνικών στη Γαλλία. Στην απόδοση, όμως, του ονόματός του με λατινικούς χαρακτήρες, ο πατέρας και ο θείος του διατήρησαν το Β και έτσι το συνέχισε κι ο Δημήτριος Βικέλας υπογράφοντας: Demetrius Bikelas και στη γαλλική: Demetrius Bikélas. Πάντως, σε έγγραφα της Δ.Ο.Ε. διακρίνουμε το Vikélas.

Οι εμπορικές επιχειρήσεις του πατέρα του συχνά έφερναν από τη μικρή του ηλικία το Βικέλα σε πολύ συχνές μετακινήσεις μεταξύ Σύρου, Κων-

σταντινούπολης και Οδησού. Οι μετακινήσεις του σε συνδυασμό με την ευπαθή του υγεία, είχαν σαν αποτέλεσμα τη στέρηση μιας συνεχόμενης και συστηματικής παιδείας. Ωστόσο, η συνεχής παρουσία της μητέρας του και η έμφυτη τάση του για μελέτη, του καλλιέργησαν μια βαθιά διάθεση να φανεί πλατιά χρήσιμος στην πατρίδα του και γενικά στην ανθρωπότητα.

Σε ηλικία 17 ετών ο Δημήτρης Βικέλας έφυγε από την Ερμούπολη και εγκαταστάθηκε στο Λονδίνο, στην αρχή ως λογιστής στην εμπορική επιχείρηση 'Αφοί Μελά', των θείων του, και στη συνέχεια ως συνεταίρος. Οι θείοι του αλλά και ο ευρύτερος εμπορικός κύκλος των Ελλήνων και των ξένων, που τον γνώριζε, εκτίμησαν την εργατικότητα, τη μεθοδικότητα, την εντιμότητα και την ευρύτητα του εμπνευσμένου πνεύματός του. Τις ελάχιστες ελεύθερες ώρες ο νεαρός Δημήτρης τις διέθετε στο University College, όπου σπούδασε Βοτανική, το μόνο διαθέσιμο για κείνη την ώρα κλάδο.

Ο Βικέλας υπήρξε θερμός πατριώτης, αλλά συγχρόνως σαν συνειδητά παγκόσμιος πολίτης πίστευε στην ανάγκη της αλληλογνωριμίας, φιλίας και συνεργασίας ανάμεσα στους λαούς. Για το σκοπό αυτό ταξίδεψε περιηγόμενος τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης.

Στο Λονδίνο γνώρισε τον πρέσβη της Ελλάδας Σπυρίδωνα Τρικούπη και το γιό του Χαρίλαο Τρικούπη, μετέπειτα πρωθυπουργό, και συνδέθηκε με μια βαθιά φιλία, που έφθασε στην εποχή της προετοιμασίας των I Ολυμπιακών Αγώνων, όταν ο Χαρίλαος Τρικούπης ήταν ο πρωθυπουργός. Παρά τις οικονομικές δυσχέρειες της Ελλάδος, τη στιγμή που η χώρα δανειζόταν από το εξωτερικό για τις πρώτες της ανάγκες, η κυβέρνηση του Χ. Τρικούπη κατόρθωσε να βρει τον τρόπο να κάνει τις απαραίτητες παροχές και να δώσει εγγυήσεις για την καλή διεξαγωγή της I Ολυμπιάδας του 1896 στην Αθήνα. Από την εποχή του Λονδίνου χρονολογούνται οι αξιόλογες φιλίες του πρώτου Προέδρου της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής Δ. Βικέλα, με πρόσωπα που διαδραμάτισαν σπουδαίο ρόλο στη διοργάνωση των I Ολυμπιακών Αγώνων και σφράγισαν την Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας.

Οι κάτοικοι της Σύρου τιμούν το άξιο τέκνο του νησιού των Κυκλάδων. Η προτομή του κοσμεύει την πλατεία της Ερμούπολης, μπροστά από τα σαράντα μαρμάρινα σκαλιά που οδηγούν στο Δημαρχιακό Μέγαρο, αρχιτεκτονικό αριστούργημα, έργο του Ziller.

Το Μάιο του 2000, προς τιμήν του Δ. Βικέλα η Ολυμπιακή λαμπαδηδρομία διέσχισε την Ερμούπολη πριν αρχίσει το μεγάλο της ταξίδι για το Σύνδνεϋ. Και το 2004, το σπίτι του Βικέλα στην Ερμούπολη και όλο το νησί ετοιμάζεται να φωτίσει τη λαμπρή προσωπικότητα του άξιου πατριώτη.

Ο Βικέλας πέθανε στην Αθήνα στις 7 Ιουλίου 1908, ημέρα Τρίτη. Η φιλοπατρία του αγκάλιαζε όλο το πλάτος της Ελλάδας. Άφησε την πλούσια βιβλιοθήκη του στο Δήμο Ηρακλείου και τη συλλογή εικόνων στο Μου-

σείο Καλών Τεχνών. Η κοινωφελής δραστηριότητα που εγκαθίδρυσε ο Βικέλας συνεχίστηκε και μετά το θάνατό του και φθάνει στις μέρες μας με μεγάλη δράση.

Εν κατακλείδι, παρακολουθώντας την πορεία του Δημητρίου Βικέλα τον βλέπουμε νοερά να γεννιέται το 1835 στην παντοδύναμη τότε εμπορική πρωτεύουσα της Σύρου, την Ερμούπολη, που είναι η ίδια κτισμένη προς τιμήν του Ερμή του εμπορίου, αλλά και του λόγιου Ερμή. Ρουφά το Κυκλαδίτικο φως, όπου στα 16 του χρόνια πραγματοποιείται η πρώτη του έκδοση. Από έφηβος απορροφάει τις τάσεις της εποχής του ανάμεσα στη Σύρο, Κωνσταντινούπολη και Οδησό.

Το 1852, μόλις 17χρονος, αρχίζει στο Λονδίνο μια σταδιοδρομία ανάμεσα σε λαμπρά πνεύματα και ασχολείται επιτυχημένα με το εμπόριο για τα είκοσι τέσσερα επόμενα χρόνια του. Το 1876, επί δεκαεννέα χρόνια στο φως του Παρισιού, επεκτείνει τη φιλολογική του ενασχόληση δημιουργώντας πάντοτε τις ωφελιμότερες για το μέλλον της ανθρωπότητας δραστηριότητες και εκλεκτές φιλίες και συνδέσεις. Το 1895 εγκαθίσταται στην Αθήνα, ανάμεσα στον ελληνικό λαό που τον θεωρεί σε ήθος: «...ίσως τον καλλίτερο της Ευρώπης!», και όπου πρόσφερε απλόχερα τους ανθρώπινους, αλλά και τους υλικούς του πόρους για τα δεκατρία τελευταία του χρόνια, μέχρις ότου το έτος των IV Ολυμπίων, το 1908, η αθηναϊκή γη δέχεται το άξιο τέκνο της δαφνοστεφανωμένο με τον αρχαίο κότινο.

iii. Ο Δημήτριος Βικέλας κι η Αναβίωση των Ολυμπίων

Στις 23 Ιουνίου εορτάζεται διεθνώς η Ολυμπιακή Ημέρα. Σ' όλο τον κόσμο εορτάζεται το Ολυμπιακό Πνεύμα. Η ιδέα μιας Διεθνούς Ολυμπιακής Ημέρας υιοθετήθηκε τον Ιανουάριο του 1948, κατά την 42^η Σύνοδο της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής στο St Moritz. Επιλέχτηκε δε σε ανάμνηση της 23^{ης} Ιουνίου 1894, ημέρας που ο Pierre de Coubertin διασφάλισε την παλινόρθωση των Ολυμπιακών Αγώνων με την εμπνευσμένη υποστήριξη του πρώτου Προέδρου της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής Δημήτριο Βικέλα.

Η 23^η Ιουνίου 1894 ήταν η ημέρα της λήξης των εργασιών του 'Διεθνούς Αθλητικού Συνεδρίου των Παρισίων'. Την ημέρα αυτή, μέσα σε μια πανηγυρική ατμόσφαιρα αποφασίστηκε η αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων με την τέλεση των I Ολυμπίων στην Αθήνα το 1896, με την καίρια πρωτοβουλία της πρότασης του 60χρονου Δημήτρη Βικέλα.

Η συνδρομή του Βικέλα στο Διεθνές Συνέδριο των Παρισίων, αλλά και όλη του η προσφορά μέχρι το τέλος της ζωής του, ήταν σημαντική και αποφασιστική για την πορεία των σύγχρονων Ολυμπιάδων.

Η αρχική σκέψη του Baron de Coubertin ήταν, η αναβίωση των Αγώνων να

αρχίσει το 1900 στο Παρίσι. Στη Σορβόνη, παρὼν στην αἴθουσα του Συνεδρίου, ανάμεσα στους επίσημα καλεσμένους της γαλλικῆς κυβέρνησης, ο 52χρονος βασιλέας της Ελλάδας Γεώργιος Α΄.

Ο λόγος εδόθη στον εκπρόσωπο της Ελλάδας Δημήτριο Βικέλα, που παραβρισκόταν ἀντὶ του Ἰωάννη Φωκιανού, προέδρου του Πανελληνίου Γυμναστικού Συλλόγου. Η γαλήνια μορφή του Βικέλα χαιρετᾶ όλους τους επισήμους. Ακούγεται να ἀντιπροτείνει την ἀναβίωση των Ὀλυμπιακῶν Αγώνων για το 1896, τέσσερα χρόνια πιο γοργά στην Αθήνα! «...μέσα σε μια μέρα ο ἐμπνευσμένος λόγος του Δ. Βικέλα ἄλλαξε το σκηνικό, συνεπῆρε τους Συνέδρους. Πρῶτη σύγχρονη Ὀλυμπιακὴ πόλη ἐξελέγη παμψηφεί η Αθήνα».

Ο Βικέλας δεν εἶχε τη σχετικὴ ἐξουσιοδότηση του Πανελληνίου Ἀθλητικού Συλλόγου, που ἐκπροσωποῦσε στο Συνέδριο και οὔτε ἀπέκρυψε αὐτὸ το γεγονός ἀπὸ τους συνέδρους και, ἐπιπλέον, διευκρίνισε τότε, ὅτι: «...στην Αθήνα, ἀσφαλῶς δεν θα ἔχουμε τη δυνατότητα να οργανώσουμε μεγαλοπρεπεῖς γιορτές, ἀλλὰ τις πολλὲς ἐλλείψεις μας θα ἀναπληρώσει η ἐγκαρδιότητα της υποδοχῆς μας! Δεν θα προσφέρουμε στους επισκέπτες μας διασκεδάσεις ἀξίες προς την περίσταση, ἀλλ’ ἔχουμε να δείξουμε τα μνημεία και τα ερείπια της ἀρχαιότητος και να τους οδηγήσουμε στους τόπους, ὅπου τελούσαν οι ἀρχαῖοι τους ἀγῶνες τους».

Η τολμηρὴ αὐτὴ πρωτοβουλία του Βικέλα συνεπῆρε την κοινὴ γνώμη και τον Τύπο στην Ελλάδα και ἦταν κύρια αὐτός ο ἐνθουσιασμός, που συνέβαλε στην ἀπρόσμενα μεγάλη ἐπιτυχία της ἀναβίωσης των Ὀλυμπιακῶν Αγῶνων τότε, ἀλλὰ και στην παγίωση του θεσμοῦ κατὰ τα ἐπόμενα λίγα χρόνια, καθὼς μετὰ τους II και III σύγχρονους Ὀλυμπιακοὺς Αγῶνες στο Παρίσι το 1900, και στο Σαιν Λούις, Μισούρι Η.Π.Α. το 1904, οι Αγῶνες δεν εἶχαν την ἀναμενόμενη υποστήριξη και ἐπιτυχία. Και πάλι τότε στην Αθήνα, οι Εμβόλιμοι Ὀλυμπιακοὶ του 1906, με τη γνήσια ἐλληνικὴ ζωντάνια τους ἔδωσαν και το νέο παράδειγμα του ἀθλητικῶν πνεύματος στην ἀνθρωπότητα, με την κατάθεση της ψυχῆς ὅλων μαζί των πρωτεργατῶν του Ὀλυμπισμού και το γνήσιο αὐθορμητισμὸ του ἐλληνικοῦ λαοῦ.

iv. Το Λογοτεχνικὸ Ἔργο του Δημητρίου Βικέλα

Ο Δημήτριος Ε. Βικέλας υπῆρξε ἕνας ἐξαίρετος διανοούμενος, ἕνας πολὺ καλὸς λογοτέχνης και ἕνα φωτισμένο και προνοητικὸ πνεῦμα. Ἐτρέφε μεγάλη ἀγάπη για την ευρύτερη πατρίδα του και πίστευε ὅτι η πρόοδος της Ελλάδας, μισὸ μόλις αἰῶνα μετὰ την Επανάσταση του 1821, ἐξαρτᾶται ἀπὸ το πνευματικὸ ἐπίπεδο του λαοῦ.

Το 2001 συμπληρώνονται 150 χρόνια ἀπὸ την πρῶτη του ἐκδοση στη Σύρο, της μετάφρασής του: ‘Ἐσθῆρ’ ἀπὸ το ἔργο του Ρακίνα. Η αὐθεντικὴ του γλώσσα ἀποδίδει και σήμερα το μοναδικὸ της ἀρώμα και τα ἀπομνημονεύ-

ματά του, «Η ζωή μου», αποτελούν το υπόδειγμα του ζωντανού αφηγηματικού λόγου.

Συγκαταλέγεται ανάμεσα στους πρωτοπόρους της νεοελληνικής πεζογραφίας. Έγραψε πρωτότυπα διηγήματα παίρνοντας το θέμα από την νεοελληνική πραγματικότητα και τους χαρακτήρες των Νεοελλήνων. Τα διηγήματά του έχουν απλότητα και οι χαρακτήρες του είναι πραγματικοί, καθημερινοί γνήσιοι άνθρωποι, ελληνικοί χαρακτήρες, που καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την αναδιοργάνωση του τόπου τους. Η γλώσσα που γράφει είναι ένα δικό του διαμορφωμένο γλωσσικό όργανο, μια ομιλούμενη γλώσσα με πλούσιο λεξιλόγιο, που βρίσκεται πολύ κοντά στο εκφραστικό της δημοτικής γλώσσας. Τα σημαντικότερα από τα διηγήματά του είναι: ‘Ο Παπα-Νάρκισσος’, ‘Ο Λυσσασμένος’, ‘Η άσχημη αδελφή’, ‘Φίλιππος Μάρθας’, ‘Γιατί έγινα Δικηγόρος’, ‘Τα δύο Αδέλφια’ και το πιο γνωστό του ‘Λουκής Λάρας’.

Μετά την ολοκλήρωση των πανεπιστημιακών του σπουδών ο Δ. Βικέλας προχωράει στην εκμάθηση της γερμανικής και ιταλικής γλώσσας. Πήρε μαθήματα ξιφασκίας και ιππασίας, ενώ τη φλέβα του νησιώτη Συριανού, ιδιαίτερα ευχαριστούσε η κωπηλασία.

Η 24χρονη παρουσία του στο Λονδίνο, πέρα από την εμπορική του έντονη δραστηριότητα έχει να επιδείξει και την αξιόλογη λογοτεχνική προσφορά, ένα συγγραφικό έργο υψηλής αξίας. Ο θεός του Λέοντας Μελάς, ο συγγραφέας του ‘Γεροστάθη’, τον παρότρυνε να γράφει αφότου έφτασε στο Λονδίνο. Σημαντική επίδραση είχε στον τότε 25χρονο νέο ο Σπυριδωνας Τρικούπης, ενώ ο επτανήσιος ποιητής Ιούλιος Τυπάλδος άσκησε τη δική του επιρροή στην ποίησή του.

Ο λογοτέχνης επηρέασε σημαντικά το γλωσσικό όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και το εξωτερικό. Τον Ιανουάριο του 1896, ο Γάλλος υπουργός παιδείας τον συμπεριέλαβε στην ομάδα της 15μελούς επιτροπής των κορυφαίων επιστημόνων, προκειμένου να εισηγηθούν το «Περί της αντικατάστασεως εις τα γαλλικά σχολεία της Ερασμιακής προφοράς της αρχαίας Ελληνικής δια της νεωτέρας Ελληνικής τοιαύτης». Στην ίδια επιτροπή συμμετείχε και ο διάσημος γλωσσολόγος καθηγητής της Νεοελληνικής, στη Σχολή των Ανατολικών Γλωσσών στο Παρίσι, Ιωάννης Ψυχάρης. Ο Δημήτριος Βικέλας κατέθεσε στην επιτροπή την εμπειριστατωμένη θέση του, η οποία έγινε αποδεκτή.

Το πρώτο βιβλίο του Βικέλα τυπώθηκε στην Σύρο το 1851. Ήταν η ‘Εσθήρ’, απόδοση της τραγωδίας του Ρακίνα και άλλα ποιήματα. Το πρώτο δοκίμιο του δημοσιεύθηκε σε συνέχειες το 1859-1860, στο αθηναϊκό περιοδικό ‘Πανδώρα’ και αναφέρεται στους τελευταίους αυτοκράτορες, τους Παλαιολόγους. Κατέληξε να γράφει τα ποιήματά του στη δημοτική γλώσσα

και το 1862 κυκλοφόρησε στο Λονδίνο η ποιητική του συλλογή ‘Στίχοι’. Την περίοδο 1864-1874, δημοσίευε ποιήματα και δοκίμια σε ελληνικά και ξένα έντυπα, όπως ‘Η δημοσιογραφία στην Αγγλία’, στο οποίο διατυπώνει τη γνώμη του για τον Τύπο: «Η δημοσιογραφία είναι η απεικόνιση του βαθμού της πολιτικής και ηθικής μόρφωσης μιας κοινωνίας».

Το 1873 μετέφρασε για τ’ ανίψια του εννέα παραμύθια του Δανού Chr. Andersen, τα ‘Παραμύθια Δανικά’. Το 1874 εκδόθηκε στο Λονδίνο η ιστορική του μελέτη στην ελληνική γλώσσα: ‘Περί Βυζαντινών’. Γι’ αυτό το έργο έγραψε στο φίλο του ελληνιστή W. Wagner, «...είναι μια συνοπτική αναθεώρηση της Βυζαντινής πολιτείας και κοινωνίας και μετριοπαθής διεκδίκηση της υπόληψής της...». Ο Δημήτριος Βικέλας συνέχισε να μεταφράζει και το 1876 εκδόθηκαν στην Αθήνα ‘Ρωμαίος και Ιουλιέτα’, ‘Οθέλλος’ και ‘Βασιλεύς Αηρ’.

Το 1876 η παγκόσμια εμπορική κρίση οδήγησε τον Βικέλα στην απόφαση να κλείσει την εμπορική του δραστηριότητα με οικονομική άνεση, προσβλέποντας στην εκπλήρωση των λογοτεχνικών, συγγραφικών και κοινωνικών του στόχων. Το 1877 απεφάσισε να εγκατασταθεί στο Παρίσι, όπου έγινε πόλος έλξης των πνευματικών και κοινωνικών κύκλων, ενώ κρατάει τις επαφές του αλληλογραφώντας με σημαίνοντες φίλους του σε διάφορες χώρες. Το ίδιο έτος εκδίδεται το μεγάλο του διήγημα ‘Λουκής Λάρας’.

Το 1879 εκδόθηκαν στην Αθήνα οι μεταφράσεις του στα έργα του Σαίξπηρ: ‘Μακμπεθ’ και ‘Άμπλετ’. Το 1884 περιηγήθηκε όλη την Ελλάδα γράφοντας τις εντυπώσεις του στο φίλο του Queux de Saint-Hilaire, ο οποίος τον παρότρυνε να εκδώσει αυτές τις επιστολές στο Παρίσι με τον τίτλο: “De Nicopolis à Olympia, lettres à un ami”. Το 1885 κυκλοφόρησε στην Αθήνα, σε δεύτερη συμπληρωμένη έκδοση η ποιητική του συλλογή ‘Στίχοι’. Στις αρχές του 1887 εκδίδονται στην Αθήνα έξι διηγήματά του και στη συνέχεια στα γαλλικά με τον τίτλο: ‘Nouvelles grecques’.

ν. Ο Κοινωνικός Ανθρωπισμός του Δημητρίου Βικέλα

Παράλληλα, στην Αθήνα ανέπτυξε σχέσεις φιλίας και εκτίμησης με άτομα που διαδραμάτισαν σπουδαίο ρόλο στη διοργάνωση των Ι Ολυμπιακών Αγώνων: με τον εκδότη Ιωάννη Φιλήμονα και τον αδελφό του Τιμολέοντα Φιλήμονα, αργότερα βουλευτή και δήμαρχο Αθηνών (1887-1891), τον Διάδοχο Κωνσταντίνο Α΄, τον Κωστή Παλαμά, τον Σπύρο Σαμάρα, τους διάσημους ζωγράφους Νικόλαο Λύτρα και Νικόλαο Γκύζη, που φιλοτέχνησαν το Ολυμπιακό μετάλλιο και το Δίπλωμα των Αγώνων. Στο εξωτερικό δεν έπαυε να είναι σε συχνή επαφή με τον εμπνευστή του Μαραθώνιου Δρόμου, τον Michel Bréal.

Μέρα με τη μέρα αναγνωρίζεται η αξιοσεβάστη προσωπικότητα του Δη-

μητρίου Βικέλα. «Ήταν συναρπαστικός ο τρόπος της ζωής του προς την αιωνιότητα», γράφει για τον Βικέλα ο Dr Louis στη μελέτη του: “Studies of the Gods in Greece”, Dr Louis Dyer, Macmillan, 1891. Τον υπολήπτονταν οι φοιτητές, μετεκπαιδευόμενοι, επιστήμονες, Ελληνιστές, πολιτικοί και εκδότες συνεργάζονταν μαζί του, αντάλλασαν απόψεις, μετέφρασαν τα έργα του. Υπήρξε ο αγνός πατριώτης στον οποίο απευθύνονταν οι Έλληνες πολιτικοί, αλλά και επιστήμονες και κοινωνικοί φορείς και οργανώσεις του δοκιμαζόμενου υπόδουλου ακόμη τότε Ελληνισμού της Κρήτης, της Μακεδονίας και της Ρωμυλίας, για να του ζητήσουν τη συνδρομή του.

Πολλοί εκτιμούσαν την πολυμαθία του Δημητρίου Βικέλα, που ήταν αποτέλεσμα της εσωτερικής του παρόρμησης για την εκμάθηση των ξένων γλωσσών, για την προσέγγιση και την ουσιαστική γνωριμία και επικοινωνία με διαφορετικούς λαούς και τον πολιτισμό τους.

Ο Baron de Coubertin έγραψε για τον Βικέλα, σε επιστολή του στις 16 Δεκεμβρίου 1899: “c’est ce qui il y a de plus noble sur la terre”. Ο Κωστής Παλαμάς έγραψε στο αθηναϊκό περιοδικό ‘Εστία’, το 1892, εξαίροντας τη γλυκύτητα και τη συγκατάβαση των φρονημάτων του Βικέλα. Το 1879 ο Δημήτριος Βικέλας είχε ακόμη μια τιμητική αναγνώριση στο Παρίσι. Εκλέχτηκε μέλος της 20μελούς επιτροπής τού ‘Συλλόγου προς Διάδοση των Ελληνικών Σπουδών’.

Η κοινωφελής δράση του Βικέλα επεκτάθηκε σε όλο το πλάτος της Ελλάδας. Ο λαμπρός λογοτέχνης ίδρυσε το ‘Σύλλογο προς Διάδοση Ωφέλιμων Βιβλίων’, τον ‘Όικο Τυφλών’ και τη ‘Σεβαστοπούλειο Σχολή’.

Η ενασχόλησή του με το εμπόριο μέχρι τα σαράντα του χρόνια και η ποικίλη κοινωνική του δραστηριότητα, στέρησαν το χρόνο του Βικέλα ώστε να αποδώσει στη δημιουργική λογοτεχνία όσα η γνησιότητα της φύσης του χαρακτήρα του και το φωτισμένο μυαλό του τον προόριζαν να προσφέρει.

Από τον Ιούνιο του 1895, ο Δημήτριος Βικέλας εγκαταστάθηκε μόνιμος στην Αθήνα και ως Πρόεδρος της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής βοήθησε σημαντικά στην οργάνωση των Ι Ολυμπίων της Αθήνας, το 1896.

Η αισιόδοξη αγωνιστικότητά του φαίνεται συγκριτικά καταπληκτική, αν περιηγηθούμε το πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο της Αθήνας εκείνο το καλοκαίρι του 1895. Μένουν μόλις εννέα μήνες μέχρι την πραγματοποίηση της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων. Ένα μήνα πριν ο Χαρίλαος Τρικούπης είχε αφήσει την Αθήνα για την Ευρώπη. Οι δύο λιγότεροι ψήφοι του είχαν φέρει στη Βουλή: «Ανθ’ ημών Γουλιμή». Ήταν βαθιά απογοητευμένος μετά την εκλογική του ήττα.

Ο **Χαρίλαος Τρικούπης**, γιός του πρώτου πρωθυπουργού της Ελλάδας Σπυρίδωνα Τρικούπη, ήταν ο πρωθυπουργός, που παρά τις οικονομικές δυσχέρειες της Ελλάδας τη στιγμή που η χώρα δανειζόταν από το εξωτερικό

κό για τις πρώτες της ανάγκες –όπου ελέχθη και το περίφημο: «Δυστυχώς! Επτωχεύσαμεν!»– η κυβέρνηση του κατόρθωσε να βρει τον τρόπο να δώσει παροχές και εγγυήσεις για την καλή διεξαγωγή των πρώτων Ολυμπίων στην Αθήνα 1896.

Ο Χαρίλαος Τρικούπης υπήρξε η άτυχη φιγούρα της εποχής της I Ολυμπιάδας. Αν και ένθερμος φίλαθλος και αθλητής ο ίδιος, απουσίαζε από την Αθήνα στη γιορτή του 1896. Αρρώστησε και πέθανε στις Κάνες στις 30 Μαρτίου 1896, όταν τα βλέμματα όλης της γης ήταν στραμμένα στην Αθήνα και γιόρταζαν την αναβίωση του Ολυμπιακού Πνεύματος.

Ο 75χρονος **Θεόδωρος Δεληγιάννης**, που το 1895 πέρασε τη Βουλή πρωθυπουργός, επιχειρεί και πάλι να κερδίσει τη Σοφία Τρικούπη, αλλά απορρίπτεται, αφού τα τζάκια των Ρουμελιωτών δεν γίνεται να καταδεχτούν τον Θεόδωρο από τη Γορτυνία.

Ο Εμμανουήλ Ροΐδης παρακολουθεί τους Αθηναίους, τους λαιδορεί κι ο ίδιος αυτοσαρκάζεται. Ο Στέφανος Δραγούμης, ο Παύλος Μελάς και η σύζυγός του Ναταλία Δραγούμη, ο Κωστής Παλαμάς, ο Γεώργιος Δροσίνης, ο Γιάννης Ψυχάρης, ο Γεώργιος Σουρής, υπήρξαν μοναδικές μορφές. Οι διαφορετικοί αυτοί αναμεταξύ τους χαρακτήρες, πέρασαν τη δοκιμασία της προετοιμασίας των Αγώνων του 1896 με τα διαθέσιμα μέσα της εποχής τους, μπροστά στα έκπληκτα μάτια της πρωτοποριακής εκείνης νεανικής σύναξης.

Ο Γεώργιος Δολιανίτης χαρακτηρίζει τον Δημήτριο Βικέλα «Ολύμπια μορφή του Συνεδρίου των Παρισίων», που με το διεθνές κύρος του, τον αυθορμητισμό του και την αποπλιστική ειλικρίνειά του απέσπασε την ομόφωνη ευχή των συνέδρων για την τέλεση των σύγχρονων Ολυμπίων στην Αθήνα. Με το ήθος του, τη βαθιά του πίστη και την ενεργητικότητά του εργάστηκε για την πραγμάτωση της ευχής των συνέδρων, που ήταν διαχρονικό όνειρο των συμπατριωτών του και καταξίωσε τον τίτλο του Προέδρου της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής ενσαρκώνοντας την Ολυμπιακή Ιδέα. Χωρίς τον Δημήτριο Βικέλα δεν θα είχε επιλεγεί τότε η Αθήνα, και χωρίς το αναβάπτισμα των Εμβόλιμων Αγώνων του 1906 στην Αθήνα, το μέλλον των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων δεν θα ήταν βέβαιο.

vi. Ο Γυμναστής Ιωάννης Φωκιανός

Ο **Ιωάννης Φωκιανός** (1845-1896) υπήρξε ο πιο γνωστός Έλληνας γυμναστής στο τέλος του 19^{ου} αιώνα. Είχε γράψει βιβλία σχετικά με τη Γυμναστική και εργάστηκε ως γυμναστής και επιθεωρητής της σωματικής αγωγής των Γυμνασίων. Υπήρξε κύριος συντελεστής των Γ' Ολυμπίων του 1875 και ανέλαβε την οργάνωση των Δ' Ολυμπίων του 1888-1889.

Στις δεκαετίες 1880 και 1890 είχε προωθήσει τη δημιουργία των Γυμνα-

στικών Συλλόγων στην Αθήνα και σε άλλες ελληνικές πόλεις. Στις 10.2.1891 είχε ιδρύσει τον Πανελλήνιο Γυμναστικό Σύλλογο. Ως πρόεδρος του Π.Γ.Σ. προώθησε την ιδέα της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων.

Στις 30 και 31 Μαΐου 1891 έγιναν οι πρώτοι αγώνες του Π.Γ.Σ., κατά το πρότυπο του προγράμματος των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων. Ἦρθε σε επαφή με τον ποιητή Κωνσταντίνο Μάνο, ο οποίος έγραψε τον Ὑμνο του Π.Γ.Σ., καθώς και με τον Σπυρίδωνα Σαμάρα, ο οποίος συνέθεσε τη μουσική του. Με μεγάλες προσπάθειες κατόρθωσε να κτίσει το γυμναστήριο του Πανελληνίου Γυμναστικού Συλλόγου.

Στις 26 Απριλίου 1894, ο Pierre Frédy, Baron de Coubertin έγραψε στον Ιωάννη Φωκιανό για να τον καλέσει στο Συνέδριο των Παρισίων. Ο Φωκιανός δεν ήταν δυνατόν να παραβρεθεί στο Συνέδριο, γνωρίζοντας όμως την μεγάλη σημασία του, ζήτησε από τον Έλληνα έμπορο Δημήτριο Βικέλα να τον εκπροσωπήσει. Εκείνος παρακολούθησε όλες τις εργασίες του Συνεδρίου ενημερώνοντας πάντα τον Φωκιανό.

vii. Ο Χορηγός των I Ολυμπίων Γεώργιος Αβέρωφ

Ανάμεσα στους Ολύμπιους άνδρες της οργάνωσης των σύγχρονων Διεθνών Ολυμπίων, που έφτασαν στο τέρμα του «Μαραθωνίου» της αναβίωσης κάνοντας το θαύμα στην Αθήνα, υπήρξε και ο **Γεώργιος Αβέρωφ** λίγο νωρίτερα από τον Δημήτριο Βικέλα. Άξια στεφανωμένος με τον Ολυμπιακό κότινο της αγριελιάς υποδέχεται τους επισκέπτες του Παναθηναϊκού Σταδίου, του μοναδικού Καλλιμάρμαρου Σταδίου στον κόσμο.

Ο εστεμμένος **διάδοχος Κωνσταντίνος Α΄**, ως Πρόεδρος της Ολυμπιακής Επιτροπής Προετοιμασίας των I Διεθνών Ολυμπιακών Αγώνων, σκέφθηκε να ανακατασκευασθεί το Παναθηναϊκό Στάδιο για την κάλυψη των αναγκών των αγωνισμάτων του στίβου. Δια του Τιμολέοντα Φιλήμονα ο Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής διάδοχος Κωνσταντίνος, το Μάιο του 1895 έστειλε προσωπική επιστολή-έκκληση στον Έλληνα της Αλεξάνδρειας Γεώργιο Αβέρωφ, ο οποίος ανταποκρίθηκε αμέσως γενναιόδωρα στην πρόσκληση της πρώτης Ολυμπιακής Επιτροπής των Ολυμπιακών Αγώνων. Ο νεοέλληνας χορηγός Γεώργιος Αβέρωφ έστειλε την πρώτη προσφορά των 920.000δρχ. και ακολούθησε ακόμη το ποσό του 1.000.000δρχ.

Ο αρχιτέκτων **Αναστάσιος Μεταξάς** είχε εκπονήσει τη μελέτη της ανακατασκευής του Καλλιμάρμαρου Σταδίου, που είχε χωρητικότητα 69.000 θέσεων. Στις 24.3.1896 (5 Απριλίου κατά το Γρηγοριανό Ημερολόγιο), την παραμονή της έναρξης των I Διεθνών Ολυμπιακών Αγώνων, έγινε η τελετή των αποκαλυπτηρίων του ανδριάντα του ευεργέτη Γεωργίου Αβέρωφ έξω από το Παναθηναϊκό Στάδιο.

Ο γλύπτης Γεώργιος Βρούτος, που είκοσι ένα χρόνια πριν, κατά τα Γ΄

Ολύμπια εἶχε διακριθεῖ με τὸ Β΄ Ολυμπιακὸ Βραβεῖο τῶν Καλῶν Τεχνῶν, φιλοτέχνησε τὸν ἀνδριάντα τοῦ ἀνακαινιστῆ τοῦ Παναθηναϊκοῦ Σταδίου. Ἀπέναντι ἀπὸ τὴν εἰσοδὸ τοῦ ὑπάρχει ἡ μαρμάρινη φιγούρα τοῦ «Δισκοβόλου», ἔργο τοῦ Κωνσταντίνου Δημητριάδη. Σε μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ Στάδιο βρίσκεται τὸ Γυμναστήριο τοῦ Ἰωάννη Φωκιανοῦ.

Ὁ Γεώργιος Ἀβέρωφ ἐνέπνευσε τὸν 24χρονο 1^ο Μαραθωνοδρόμο Ολυμπιονίκῃ τοῦ 1896, τὸν Σπύρο Λούη, ποῦ πρῶτος με ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς τοῦ ἔτρεξε νὰ χαιρετίσει νικητῆς τὸν ἀνδριάντα τοῦ ευεργέτη στὴν εἰσοδο τοῦ Σταδίου. Ἡ λαμπρότητα τοῦ Καλλιμάρμαρου Σταδίου ἀναπτέρωσε τὸ ἠθικὸ, ἔβαλε φτερά στα πόδια τοῦ ἀθλητῆ ποῦ δόξασε τὸ ὄνομά του στους αἰῶνες. Ὁ Σπύρος Λούης, ἀξιοπρεπῆς, σοβαρὸς καὶ ταπεινόφρων, τὴν ἐπόμενη μέρα τῆς νίκης τοῦ, ἔστειλε τηλεγράφημα στὸν Γεώργιο Ἀβέρωφ ἐκφράζοντας τὴν ευγνωμοσύνη του:

«Μέγαν Πατριώτην Ἀβέρωφ, Ἀλεξάνδρειαν. Νενίκηκα Μαραθώνιον. Κλέος νίκης ὀφείλεται ὑμῖν. Λούης, Ἀμαρούσιον».

Ὁ χάλκινος «Δισκοβόλος» χαιρετᾶ τὸν Γεώργιο Ἀβέρωφ ἀπέναντί του. Κι οἱ δύο μαζὶ ατενίζοντας τὴν Ἀκρόπολη, με πλατὺ ἐναγκαλισμὸ υποδέχονται ἀπὸ Βορρὰ καὶ Νότο τους διεθνεῖς φίλους τοῦ γνήσια ὑψηλοῦ ἀθλητισμοῦ καὶ τους οδηγοῦν πρὸς τὶς ολόλευκες μαρμάρινες ἐξέδρες τοῦ Παναθηναϊκοῦ Σταδίου.

Δ. Βικέλα 21